

Bestilling Udgivelser Om Peripeti

Silas L. Marker og Vincent F. Hendricks bog *Os og dem – Identitetspolitiske akser, ideer og afsporede debatter* (Gyldendal, 2019) 8. september 2019

'Institutionen opera' i Danmark – 50 års udviklingshistorie 3. september 2019

Grønlands Teaterhistorie – på vej 1. september 2019

"16:29" af Anna Malzer, Teater Momentum 29. august 2019

Wagner: Rhinguldet. Den Ny Opera 29. august 2019

Deltagelse som strategi

Af Erik Exe Christoffersen

Anmeldelse af *Kunst, kultur og deltagelse* redigeret af Birgit Eriksson, Mette Houlberg Rung og Anne Scott Sørensen

outreach-strategier.

Deltagelse kan iagttages ud fra dens autonome egenværdi fx i det enkelte kunstværk, eller deltagelsens nytteværdi kan knyttes til en samfundsmæssig logik med en økonomisk gevinst eller have en social, etisk eller helbredsmæssig effekt. Deltagelse kan fremme netværk og fællesskaber og dermed ændre på forskellige magtforhold –

Deltagelseskultur

Som redaktørerne af denne antologi fremhæver i introduktionen, bliver det ofte fremhævet, at vi lever i en *deltagelseskultur*, hvor deltagelse spiller ind på mange forskellige niveauer. Det gælder både som led i en politisk og social demokratiserende proces og som led i en identitetsdannende proces. Det gælder for en række kunstformer og for generelle kulturpolitiske

At facilitere deltagelse

Kunst, kultur og deltagelse præsenterer en række aktuelle eksperimenter og kunstneriske strategier for deltagelse i kunst- og kulturlivet. Her følger en kort omtale af de forskellige tilgange.

Deltagelse er en form for inddragelse, som kan se både fra den deltagendes optik og fra den som organiserer denne proces. Det er primært denne sidste synsvinkel, antologien vægter ved at diskutere, hvordan man udvikler, designer, faciliterer og evaluerer deltagelsesprojekter som et centralt anliggende i de fleste kulturinstitutioner som museer og teatre.

Carsten Stage foreslår således i forbindelse med en undersøgelse af deltagelsespraksis i kulturhuse i Europa fem grundbestemmelser: medskabelse, medbestemmelse, myndiggørelse, lokal udvikling og kollektiv kontrovers eller magtkritisk praksis.

Louise Ejgod Hansen undersøger grundlaget for en kvalitativ deltagelse og udvikling af den kreative by som *Aarhus 2017*, et kulturpolitisk projekt der vægtede deltagelseskultur. Ejgod Hansen skelner mellem adgang, interaktion og deltagelse: Den konkrete adgang til kunsten (museet, teatret etc) handler om, hvordan gæsten inviteres, motiveres og tiltales. Interaktion kan betragtes ud fra materialegenerering, udvikling repræsentationsformer og selektionen i forhold til komposition og struktur. Endelige kan man se deltagelse som en kulturpolitisk bestræbelse. Det vil sige deltagelse i beslutningsprocesser, og mere overordnet hvilke kulturaktiviteter, der skal gennemføres for hvem og hvornår.

DemokratiStafetten beskrives af Jan Løhmann Stephensen som et demokratiprojekt knyttet til *Aarhus 2017*, hvor unge deltagere via arbejde med billeder (metoden kaldes *fotoelicitering*) italesætter deres egen forståelse for demokrati. De unge får til opgave at tage billeder af ting eller situationer, som de forbinder med demokrati. Samtalerne omkring disse billeder, gør det muligt at italesætte forestillinger om såvel formelt som uformelt demokrati. Projektet var rammesat af bibliotekerne i kommunen og handlede dermed også om at engagere unge på nye måde i denne institution.

Hjørdis Brandrup Kortbek skriver om et byudviklingsprojekt i Greve. Projektet består i udsmykningen af en tunnel i Gersagerparken. Det er en form for materiel netværksinspireret installation af lys, lyd, spejle, hvor forskellige aktører (kunstnere, deltagere, ting, rum, lys og lysformer, institutioner) interagerer. Hun er optaget af relationen mellem konkrete aktører og vurderingen af de affekter, som skabes eller performes som værdi.

Bestilling   Udgivelser   Om Peripeti

oplevelse på kvalitative, sanselige og affektive metoder, fx gennem samtaler og *walk-and-talk* metoden eller gennem tegneprocesser. Evalueringen af teateroplevelsen bliver gennem disse metoder en kreativ proces, hvor deltagerne former retningen og resultatet gennem inddragelse af deres personlige livsverden.

Sabine Dahl Nielsen beskriver strategier på Tensta Kunsthall i Stockholm, hvor man søger at inddrage især akademiske flygninge i en kontaktzone og et læringsrum, Silent University, en autonom platform for forskellige former for vidensdeling, som ikke er baseret på konsensus men konfliktfyldte relationer og en eksplicit dissensus.

Flere artikler drejer sig om arbejdet med at udvikle en ny form for deltagelse i museet. Det gælder

ARoS som dyrker *liveness* i ARoS Public beskrevet af Anja Mølle Lindelof og Marianne Grymer Bargeman, hvor deltagerne i Atelier kan møde og samtale med en kunstner om den kreative proces. I Kommentatorboksen kan besøgende videoptages to og to og give en umiddelbar kommentar til et selvvalgt billede og til spørgsmål fra museets samling. Denne situation er udpræget en live-begivenhed, hvor deltagerne efter sigende ofte kysser hinanden, griner eller laver grimasser og måske egentlig er i en form for samtale med sig selv. De små videofilm publiceres umiddelbart efter og kan ses uden for boksen. Man kan tale om en deltagelse, som dyrker uforudsigelighed og den umiddelbare reaktion.

Trapholt kunstmuseum inddrager museumsgæster som en aktiv partner. Karen Grøn gennemgår konceptet *DIN Udstilling*, som gæster selv kuraterer. 10% med en gennemsnitsalder på 44 realiserer på den måde en "udstilling". Man udvælger seks-otte værker i et digitalt koncept og museet realiserer en del af disse. Kurateringen kan foregå ud fra klassiske principper, men også ud fra helt særlige interesser i forhold til farver, former, figurer, perioder, modsætningsfyldte tematikker eller følelser. Ideen er at inddrage gæstens personlige sansemåder og erfaringer og denne kan vælge mellem omkring 200 værker og genstande på museet. Karen Grøn ser det som et forsøg på at bryde med en bestemt autoritativ didaktik. Man vægter det opdagende og stimulerende i et konstruktivistisk museumsdesign, hvor gæsten selv bliver opmærksom på valg, hvilket kan stimulere følelsen af kompetence, autonomi og forbundethed.

Statens Museum for Kunst har skabt et Unges laboratorium for kunst omtalt af Louise Springborg og Mette Rung. Unges laboratorium er særlige rum i og udenfor institutionen, som rokker ved museets klassiske præsentationsmåde af kunst og kunstnere. En gennemgående problemstilling er spørgsmålet om, hvordan et læringsrum skaber grundlag for reel deltagelse, og hvor deltagerne ikke er objekt for fx museets ambitioner, men er selvstændige og selvbestemmende subjekter i en

Bestilling

Udgivelser

Om Peripeti

Som Birgit Eriksson beskriver, fungerede deltagelsen ikke uproblematisk. Projektet sendte til en begyndelse invitationer til byen og opfordrede frivillige til at deltage gennem et offentligt møde. Det virkede tilsyneladende ikke motiverende for byens befolkning, og kun få mødte op.

De frivillige blev først fundet via en aktiv involvering fra arrangørernes side i byens rum og på dens egne præmisser. Deltagelsen blev således ikke motiveret via en tematik eller mediets karakter men gennem konkrete spørgsmål om tøj, musik, rekvisitter, rum. Eriksson diskuterer hvordan, der blev skabt ejerskab i forhold til denne stedsspecifikke deltagelsesperformance.

Antologiens eksempler indrammes af Anne Scott Sørensens diskussion af værdi og valuering af deltagelse. Det er oplagt, at en evaluering af deltagelse ikke kan komme uden om en værdimæssig vurdering: hvilke mål og værdier er den konkrete deltagelse baseret på?

Deltagelse som relation

Det er gennemgående for artiklerne, at de positiverer en form for demokratisering af den kulturelle offentlighed og en udvidelse som forebygger fremmedgørelse og marginalisering. Deltagelse er set som en integration eller inklusion som medfører en myndiggørelse eller subjektiv dannelse. Spørgsmålet er om den enkelte er interesseret i og motiveret for denne inddragelse og om man deler et behov for handlekraft og et forandringsperspektiv.

Hvordan fungerer deltagelse som identitetsudvikling på et personligt og eller et lokalt plan? Hvordan relativiserer deltagelse magtforholdene? Hvordan skabes motivation, engagement, ejerskab? Hvordan skabes der et forandringsperspektiv – både i forhold til deltagerne, institutionen og de regler, normer og kulturelle vaner som er dominerende?

Et spændende tema i antologien er, hvordan deltagelse skaber uforudsigelighed og risikovillighed i kunstreceptionen og ikke mindst, hvordan kunsten takler denne skrøbelighed i forhold til både kvalitet og værkdefinition.

Hvorfor deltagelse

Som afslutning kunne man stille spørgsmålet: Hvorfor deltagelse? Det er et komplekst spørgsmål som forfatterne ikke giver et samlet svar på. Deltagelse har jo været et afgørende moment i modernitetens samfundsmæssige selvforståelse. Alle har ret til at ytre sig og deltage i den offentlige og almene sfære. Dette har så ikke nødvendigvis været gældende i praksis for alle. Men når deltagelse optimeres i det senmoderne, kunne man fristes til at tale om en strukturændring. Den tyske filosof Andreas

Bestilling   Udgivelser   Om Peripeti

valorisering af det originale og unikke, som også har en disciplinerende effekt med deltagelseskravets ekskluderende former.

Kunst, kultur og deltagelse åbner for dette analysefelt og rummer en række erfaringer og konkrete problemstillinger, som kan indgå i en videre udforskning og diskussion af deltagelsens former og affekter.

En diskussion, som synes lidt fraværende i bogen er kunstens muligheder og forandringer i lyset af deltagelse, hvor denne er en implicit del af værket, og hvor værket kun fungerer i kraft af deltagelse. Hvad betyder det for kunst og værkbegrebets autonomi? I medielandskabet er der også tydeligvis opstået en række nye deltagelsesformer lige fra X-factor til kokkedyst som kunne fortjene opmærksomhed.

En anden problemstilling som følger heraf, er spørgsmålet om repræsentationsformer. Deltagelse for særlige grupperinger skaber nye former for identitetskonstruktioner og oplevelser, som både kræver og modarbejder visse repræsentationsformer. Nye deltagelsesformer udvikles i tilknytning til særinteresser og kulturelle fællesskaber, fx de såkaldt *gule veste* i Frankrig, som har udviklet nye kreative demonstrations og deltagelsesformer på tværs af institutionelle organiseringsformer.

Man kan også tale om en modstand mod forskellige former for deltagelse, afvist som fx rundbordspædagogik eller som en elitær kunst-klub for indviede.

De deltagelsesformer, som udspringer af den "kreative klasses" behov og interesser for kulturel mangfoldighed, er ikke længere enerådende. Det betyder en betydelig differentiering af former for deltagelse, som kan være demokratisk men også anti-demokratisk. Spørgsmålet er, om deltagelse også kan have en negativ dimension som en mere eller mindre tvungen inddragelse som normtvang fx håndtryk eller tørklædeforbud, hvor man kan tale om en form for social ensartethed og tvungen konsensus. Er deltagelse også et led i fx identitetspolitik og krænkelseskultur? Hvordan er den identitetspolitiske tendens med til at differentiere deltagelsesmuligheder og former i forhold til etnicitet, køn og repræsentation? Under alle omstændigheder er *Kunst, kultur og deltagelse* et mangfoldigt, modigt og kvalificeret udgangspunkt for en fortsat diskussion af deltagelsens mangfoldige former.

Erik Exe Christoffersen, lektor i dramaturgi, Aarhus Universitet

Kunst, kultur og deltagelse (Aarhus Universitetsforlag 2019). Med bidrag af Carsten Stage, Birgit Eriksson, Jan Løhmann Stephensen, Sabine Dahl Nielsen, Hjørdis Brandrup Kortbek, Louise Springborg, Mette Houlberg Rung, Anja Mølle Lindelof,

Bestilling Udgivelser Om Peripeti

Del med andre

OM OS

Peripeti er det eneste danske videnskabelige teatertidsskrift og redigeres af en national redaktion fra Dramaturgi, Aarhus Universitet, Teatervidenskab ved Københavns Universitet og med redaktionsmedlemmer med tilknytning til teatre og teateruddannelser.

AKTUELT

Silas L. Marker og Vincent F. Hendricks bog *Os og dem* – Identitetspolitiske akser, ideer og afsporede debatter (Gyldendal, 2019)
sep 8, 2019

'Institutionen opera' i Danmark – 50 års udviklingshistorie
sep 3, 2019

Grønlands Teaterhistorie – på vej
sep 1, 2019

SØG PÅ SIDEN

Search

FOR REDAKTIONEN

Log ind

Indlæg-RSS

Kommentar-RSS

WordPress.org

Der må ikke kopieres, gengives eller på anden måde reproduceres materiale, hverken analog eller digital fra domænet peripeti.dk uden samtykke.